

Čo nám treba vedieť?

Dovolenky a nielen to.

strana 3

Dôjde k renesancii Červeného kríža?

strana 6

Zázrak medicíny a technológie - alebo horor na pokračovanie

strana prí. 1

ŠTIAVNICKÉ TO I TO

Časopis obce Liptovská Štiavnica

Ročník III, Číslo 2

2. júl 2001

nepredajné

Príhovor k občanom

Mária Grafová

Milí Štiavničania, takto som vás oslovila už niekoľkokrát, najmä v situáciách, keď škola potrebovala vašu bezprostrednú pomoc a vy ste ani raz nesklamali. Nie na-

darmo sa hovorí - v núdzi poznáš priateľa - priateľa, ktorý sa v najťažších chvíľach neodvráti, ale pomôže s ťažkým bremenom, priateľa ktorý s tebou zdieľa radosti ale i strasti života.

Mám za sebou piaty rok pôsobenia v tejto úbežnej liptovskej dedinke, niekedy mám dojem, že som tu odjakživa. Určite je to tým, že sa medzi vami cítim ako doma. Oslovenie "milí" nie je teda náhodné a plynie od srdca.

Dobří ľudia si k sebe cestu vždy nájdu a tu som stretla veľa dobrých ľudí. Ich životným mottom je nehladiť len na seba, ale vidieť okolo i tých, ktorí potrebujú ich podporu a vtedy neváhajú podať svoju pomocnú ruku. Keď hovorím o vzájomnej pomoci, nemám na mysli len pomoc

materiálnu. Sú chvíle keď zaváži dobré slovo, povzbudenie, úsmev, podanie ruky. Život človeka by mal byť popretkávaný zlatými niťami dobra a odpustenia. Nie každý z nás má to šťastie, že dokáže ovládať svoje konanie a temperament a vo chvíľach vzrušenia nehladí na následky svojich činov a slov. Kto zažil bolestné zovretie srdca pri pocite krivdy a nepráv, vie ako ťažko je odpustiť, zabudnúť. Ale ten, kto to dokázal pozná aj nádherný pocit úľavy, keď sa naše vedomie odľahčí a my uznáme, že každý má nárok na vlastný názor, počin aj keď sa tento nie vždy zhoduje s naším.

Začínajú sa dva "dovolenkové" mesiace. Každý z nás ich prežije po svojom. Niektorý sa vyberie k moru, inému budú stačiť aj naše rieky, jazerá, či hory a niektorý typicky po slovensky - pri robote na dome, záhrade, chate... No nech si už vyberiete ktorýkoľvek spôsob dovolenkovania, prejem vám, aby ste si pri ňom zažili pekné chvíle, stretli nových priateľov, dostatočne oddýchli, načerpali nové duševné i fyzické sily. Nech vám vznikne pekná mozaika z čriepkov nezvyčajných zážitkov, lásky, priateľstva. ■

Kanalizácia

V tomto mojom diskusnom príspevku, by som chcel prebrať problematiku kanalizačných prípojok.

Teraz sa kanalizácia v starej časti obce v podstate končí. Chcem poďakovať tým občanom, ktorí si do tohto času urobili kanalizačnú prípojku. Je ich väčšina. Sú však medzi nami aj takí, ktorí majú kanalizačný zberač blízko rodinného domu, a nerodia nič preto, aby sa na verejnú kanalizáciu pripojili. Nie je ich mnoho (asi 10 rodinných domov). Avšak v tomto mojom príspevku ich chcem upozorniť, že v prípade, že sa na kanalizačný zberač nenapoja do konca júla 2001, napojenie do budúcnosti nebude možné a to z dôvodu, že štátna cesta od Požiarnej zbrojnice po pána Ferdinanda Jacku sa bude asfaltovať. Po

Pokr. na str. 2

Zo zasadnutia Obecného zastupiteľstva

Obecné zastupiteľstvo (ďalej OZ) obce Liptovská Štiavnica sa zišlo na svojom pracovnom rokovaní dňa 20.4.2001, ktoré viedol starosta obce. Po kontrole plnenia uznesení a jednohlasnom schválení programu OZ pokračovalo v rokovaní. Za prítomnosti veliteľa DPZ Jána Hrabušu poslanci riešili stav obecného automobilu AVIA 20 po dopravnej nehode. Poslanci vykonali obhliadku automobilu a konštatovali, že auto je neopraviteľné. Nakoľko obec nemá stanovisko, ani rozhodnutie

o dopravnej nehode, poslanci OZ doporučili starostovi obce vyžiadať stanovisko Dopravného inšpektorátu v Nových Zámkoch. Dnes už vieme, že rozhodnutie o dopravnej nehode vynesie až súd, ktorý by sa mal uskutočniť v najkratšom čase a obec obdrží rozhodnutie súdu. V ďalšom bode starosta obce v súčinnosti s riaditeľkou ZŠ p. Grafovou informovali poslancov o potrebe rekonštrukcie vnútornej kanalizácie ZŠ. Keďže Okresný úrad v Ružomberku odbor školstva nemá finančné

prostriedky na jej realizáciu, požiadala riaditeľka ZŠ o vyhlásenie obecnej zbierky na rekonštrukciu. Bol zvolený organizačný výbor pre obecnú zbierku v zložení: predseda - Peter Omasta, členovia - Marek Jacko, Mária Grafová, Dušan Lauko, Vladimír Prokop.

OZ pokračovalo v schvaľovaní Pohotovostného plánu proti SLAK a iným nebezpečným nálezom hovädzieho dobytku, ktorý spracovali za obecný úrad Dušan

Pokr. na str. 2

Zo zasadnutia OZ

Pokr. zo str. 1

Lauko (starosta obce) a za veterinárne orgány MVDR. Juraj Molčan (obvodný veterinár). Pohotovostný plán rieši mimoriadne situácie v prípade výskytu slintačky a iných nákazlivých chorôb hovädzieho dobytká.

Ďalej bola schválená Zmluva o prenájme nebytových priestorov (kancelária PSML) medzi obcou Liptovská Štiavnica a PSML Liptovská Štiavnica na dobu 10 rokov.

Jedným z dôležitých bodov rokovania OZ bola informácia o plynifikácii obce. Nakoľko došlo k rozdeleniu závodu SPP Žilina a to na technický úsek a na samostatný úsek projekcie došlo k zmene v tom, že predpokladanú výšku za projektovú dokumentáciu bolo potrebné uhradiť z rozpočtu obce Liptovská Štiavnica v čiastke 380 449 Sk. 130 000 Sk z tejto

čiastky sa obci podarilo získať od vedenia ZVJS v Bratislave vo forme združených prostriedkov. Čo sa týka prípravy stavebného povolenia vieme povedať, že 18.6.2001 bolo Okresným úradom v Ružomberku odbor ŽP vydané rozhodnutie o umiestnení stavby, po ktorom by malo pokračovať vydanie stavebného povolenia do konca mesiaca júl 2001. Samotná realizácia plynovodu začne v polovici augusta 2001 (po ukončení zberu úrody PD Lúdrov). Na predmetnej stavbe by sa do konca roku 2001 malo preinvestovať 2 mil. Sk. Ide o finančné prostriedky, ktoré obec získa od SPP Žilina na úsek od napojenia na plynovod v Štiavničke po Obecný úrad v Liptovskej Štiavnici.

O plnení rozpočtu obce za I. štvrťrok 2001 informovala ekonómka OcÚ Miroslava Kačaljaková. Príjmy za I. štvrťrok

2001 dosiahli čiastku 1 041 577 Sk, výdavky 603 430 Sk, hospodársky výsledok 438 147 Sk. Obec mala k 31.3.2001 na účtoch spolu 2 233 025 Sk.

V bode rôzne bolo prerokované:

- dohoda o využívaní nehnuteľností na obočie autobusu na vyšnom konci obce
- odpredaj škridle z asanovaného humna za obecným úradom
- dohoda o majetkovo - právnom vysporiadaní parc. 838/2
- brigáda na miestnom cintoríne
- zvýšenie nájmu za kultúrny dom pre občanov z iných obcí vo výške 3 000 Sk/akcia
- zavedenie poplatku 10 Sk/obrus pre všetkých nájomníkov

Pod'akováním za účasť starosta obce zasadnutie OZ ukončil. ■

Pokr. zo str. 1 Kanalizácia

položení asfaltového koberca už nebude umožnený žiadny zásah do telesa komunikácie. Tí občania, ktorí sa nenapoja a majú v rodinných domoch kúpeľňu a WC budú nahlásení obcou na Okresný úrad v Ružomberku odbor ŽP a budú nútení vydokladovať vodotesnosť svojej žumpy. Upozorňujem ich, že keď budú mať v tomto smere problémy nech nenadáajú na obec, ale v prvom rade na seba.

Pár slov čo bude nasledovať ďalej. Koncom augusta máme prísľub, že bude zaasfaltovaný spomínaný úsek od Požiarnej zbrojnice smerom na vyšný koniec. Úsek od ZŠ po PZ zostane nezasfaltovaný, jednak pre nedostatok financií ale hlavne preto, že v blízkej budúcnosti 1-3 rokov bude v predmetnom úseku položené plynové potrubie. Plynom by sa potom nepokračovalo smerom na vyšný koniec (rozhodnutie OZ), ale išlo by sa Hore bránou a plynifikovala by sa Nová ulica. Robíme to takto preto, lebo už dnes dostávame podnety od občanov vyšného konca, že nechať cestu v takomto stave a čakať tri roky na plyn nie je únosné. Preto sme vlastne pristúpili k zmene trasy plynu. Záverom môjho príspevku sa chcem občanom poďakovať za spoluprácu a strpenie s problémami, ktoré sa vyskytli počas budovania kanalizácie.

Dušan Lauko

Verejná zbierka

Dušan Lauko

V mojom druhom príspevku mi dovoľte pár slov k problematike ZŠ v Liptovskej Štiavnici.

Ako už všetci viete, Obecné zastupiteľstvo obce Liptovská Štiavnica v spolupráci s Radou školy vypísalo verejnú zbierku na napojenie budovy školy na verejnú kanalizáciu. Prvá zbierka bolo v celku úspešná - vyzbieralo sa bežmála 30 000 Sk. Avšak na druhej strane zbierka

priniesla aj mnoho otázok. Prečo práve občania? Skúsím pár slovami priblížiť celý postup ako vlastne k zbierke došlo.

Až do roku 1998 budova ZŠ nebola ani štátna ani obecná (bola majetkom právne nevysporiadaná, neexistoval na ňu list vlastníctva). V roku 1999 sa budovu školy poradilo dostať na list vlastníctva obce, čiže budova školy sa stala majetkom obce a tu nastal skrat so štátnou správou, ktorá si školu nárokuje. Moje tvrdenie, že škola patrí obci opieram o skutočnosť, že celá stavba bola postavená v akcii Z a ne jeden z vás odpracoval zadarmo ne jednu brigádnickú hodinu na stavbe. Hrozilo riziko, že keby nám školu pre malý počet detí zavreli, a škola by bola majetkom štátu tak o ďalšom osude budovy by nerozhodovala obec ale štát. Tu ale nastal problém s odkanalizovaním, nakoľko štát nechce

financovať stavbu, ktorá patrí obci. Obec sa preto rozhodla, že pre ZŠ urobí na náklady obce kanalizačnú odbočku popod potok končiacu šachtou na vlastné náklady (rádovo 50 000 Sk), čo aj v spomínanom roku bolo zrealizované. Tu musím podotknúť, že obec v roku 2000 nedokázala zaradiť do rozpočtu na rok 2001 prostriedky na dokončenie kanalizácie, preto vyšiel nápad usporiadať finančnú zbierku. Preto chcem uistiť občanov, že zbierka skončí v mesiaci júl 2001. Ostatné prostriedky dokážeme získať cestou sponzora. Preto sa mi na záver dovoľte poďakovať všetkým občanom, ktorí akoukoľvek čiastkou prispeli na túto zbierku aj v tejto ekonomicky ťažkej dobe.

Verím, že aj vďaka vašim príspevkami sa školský rok 2001/2002 začne už s vybudovanou kanalizáciou ZŠ.

SCP
RUŽOMBEROK

**Výrobca papierov
do Vašich tlačiarň
a kopírokov.**

Čo Nám treba vedieť?

Katarína Kačalková

V nadchádzajúcom letnom období sa viacerí z nás zamyslia nad možnosťou zrelaxovať svoje telo, či ducha "za hranicami všedných dní". Pre niektorých je pri výbere letnej dovolenky ohraničujúcim kritériom čas, pre niektorých finančné možnosti, ale akosi stále býva v úzadí kvalita, či spoľahlivosť poskytovaných služieb. A práve táto skutočnosť býva rozhodujúca pri hodnotení dovolenky. Nie vždy však musí platiť pravidlo - za málo peňazí málo muziky. V dnešnej trhovej ekonomike pôsobí v cestovnom ruchu množstvo cestovných alebo sprostredkovateľských agentúr, ktoré dokážu dovolenkový pobyt "ušiť" klientovi na mieru, prípadne mu navrhnúť hotové balíky produktov, ktoré by mu čo najlepšie vystihli jeho prania a zároveň aj možnosti. Na druhej strane je nepopierateľné a častokrát sme toho v praxi svedkami, že šikovní "tiežpodnikatelia" dokážu predať aj nemožné a ohúrený nádejní klient všetko podpíše, so všetkým súhlasí. Ale... A práve tu by som chcela upozorniť na niektoré skutočnosti, práva a povinnosti, ktorých by si každý potenciálny zákazník alebo klient mal byť vedomý a ktorými by sa mal riadiť predtým, ako s niečím bude súhlasiť, resp. niečo podpísať.

Pred kúpou zájazdu alebo iného produktu z cestovnej kancelárie je nutné oboznámiť sa so všetkými podmienkami účasti na zájazde. Tieto podmienky sú uvedené v katalógu cestovnej kancelárie, alebo sú osobitne ponúknuté pri objednávaní zájazdu. Oboznámenie sa s podmienkami zájazdu a súhlas s nimi klient obyčajne potvrdí svojim podpisom. Vzhľadom k tomu je pri následnej možnej reklamácií ťažko argumentovať tým, že sme

o niečom nevedeli, resp. neboli oboznámení. Všetko, čo cestovná kancelária pri ponuke zájazdu (napr. v katalógu) garantuje, sme oprávnení od nej požadovať. Ak nám napríklad garantuje ubytovanie v dvojlôžkových izbách, je povinná toto dodržať. Výnimku tvoria iba tie prípady, keď je v podmienkach účasti na zájazde uvedené, že cestovná kancelária si vyhradzuje právo na zmenu typu ubytovania.

Pri oboznamovaní sa s podmienkami účasti na zájazde by si potenciálny klient cestovnej kancelárie mal byť vedomý, že cestovná kancelária mu nesmie klásť podmienky, ktoré viažu predaj výrobku alebo služby na odobratie iného výrobku alebo služby. V praxi to znamená napríklad tú skutočnosť, že cestovná kancelária priamo určí klientovi konkrétnu poisťovňu, u ktorej má uzavrieť poistenie. Toto je obmedzením jeho voľby vybrať si slobodne služby tej poisťovacej spoločnosti, ktorej dôveruje. Ďalšou zásadou je, že cestovná kancelária nesmie klásť podmienky, ktoré sú v rozpore s dobrými mravmi. Konaním v rozpore s dobrými mravmi je napríklad aj diskriminácia klientov, čo je zaujaté neuznávanie rovnosti pri priznávaní práv. V praxi môže ísť napríklad o uprednostňovanie niektorej skupiny klientov (vekové ohraničenie, chorí, matky s deťmi). Podmienky dané cestovnou kanceláriou taktiež nesmú byť neprímerané, z ktorých by bola zrejme výrazná nerovnosť zmluvných strán. V tomto prípade ide o to, aby si cestovná kancelária nevyhradila pre seba právo rozhodovať o všetkých eventualitách a klientovi by neostalo právo na nič, len samé povinnosti.

Pri oboznamovaní sa s podmienkami účasti na zájazde je vhodné s pracovníkom cestovnej kancelárie osobne predjed-

nať každú záležitosť, nespoľahnúť sa na vysvetlenie typu - to je obvyklé, to sa tak robí. Práve v takýchto "obvyklých" prípadoch býva začiatok nespokojnosti s poskytovanými službami a na konci konštatovanie pokazenej dovolenky. Každý klient by si mal byť vedomý toho, že od poskytovateľa, resp. sprostredkovateľa služieb (ktorými sú vlastne cestovné kancelárie, alebo cestovné agentúry) kupuje jej produkty - ponúkané služby, zájazdy a mal by sa teda správať tak isto, ako v obchode, kde si tovar najprv prezrie, prípadne vyskúša, nechá si niečo vysvetliť a až potom rozhoduje o jeho kúpe.

Medzi ďalšie skutočnosti, ktoré tvoria dôležitý podklad pri rozhodovaní klienta, patria informácie o storno poplatkoch, o možnosti odstúpiť od zmluvy, o podmienkach zmeny ceny zájazdu, o zaplatení preddavku a pod. Pri osobnom kontakte s pracovníkom cestovnej kancelárie je vhodné poznať jeho meno, aby sme vedeli argumentovať, kto nám informácie poskytol. Nikdy sa netreba uspokojiť s ústnym potvrdením nejakej skutočnosti. Všetky písomné materiály o objednávaní, kúpe, poistení, resp. iných záležitostiach súvisiacich s našim kontaktom s cestovnou kanceláriou, je vhodné uschovať aj po ukončení zájazdu až do úplného vyrovnania prípadných vzájomných záväzkov.

Nespokojnosť s kvalitou poskytovaných služieb má

klient právo vyjadriť formou reklamácie a to najlepšie na mieste pobytu za účelom okamžitého vyriešenia problému. Zo zákona o ochrane spotrebiteľa totiž vyplýva, že cestovná kancelária musí zabezpečiť nepretržitú prítomnosť pracovníka povereného a oprávneného vybavovať reklamácie po celý čas zájazdu. Nedodržanie tejto povinnosti zo strany cestovnej kancelárie je porušením zákona o ochrane spotrebiteľa a podlieha sankcionovaniu.

Právo vyjadriť nespokojnosť s poskytovanými službami má samozrejme každý klient, avšak toto by mala byť posledná možnosť. Detailným informovaním sa o všetkých záležitostiach, ktoré sú spojené s rozhodovaním sa pre určitú cestovnú kanceláriu alebo agentúru, ako aj podrobným oboznámením sa s podmienkami účasti na zájazde najlepšie predídeme nedorozumeniam a problémom. Obidvom účastníkmi zmluvy - klientovi aj cestovnej kancelárii by predovšetkým malo záležať na kvalite poskytovaných služieb, výsledkom čoho je v neposlednom rade spokojný zákazník a dobré meno cestovnej kancelárie. K dosiahnutiu takéhoto optimálneho stavu je nutné okrem iného aj to, aby si občan, ktorý je klientom, zákazníkom i spotrebiteľom, bol vedomý svojich práv (ale aj povinností), vyplývajúcich mu v tejto oblasti zo všeobecne záväzných právnych predpisov.

VYSVIACKA NOVOKŇAZA

Dňa 16.6.2001 bol vysvätený za kňaza

Roland GERÁT,

občan z Ludrovej, náš spolufarník
Prajeme mu chvíle radosti v kruhu svojich veriacich.

Detský čin roka

Jana Džuková

Projekt Detský čin roka vznikol v minulom roku na podnet spoločnosti Whirlpool Slovakia, spol. s r. o., s cieľom podporiť a motivovať dobro v konaní detí aj dospelých. Aj v tomto ročníku sa do projektu zapojili všetci žiaci našej školy a o svojich dobrých skutkoch písali nielen skúsení tretiaci a štvrtáci, ale aj druháci a prváci. Ich výpovede boli stručné ale výstižné. Vybrali sme z nich tie najzaujímavejšie a poslali agentúre Poppins, ktorá ich spracuje a pomocou detskej poroty vyhodnotí. Deťom sme pritom kládli na srdce hlavnú myšlienku projektu, že všetky dobré skutky, najmä tie drobné, každodenné sú veľmi dôležité.

Ako pomáham svojmu bratovi

Môj brat sa volá Lukáško. Je odo mňa o rok starší. Je na vozíčku, má kratšiu nožičku,

ochrnutú pravú ruku, slabý zrak. Mám ho veľmi rada, preto mu pomáham. Tlačím ho do školy, značím mu úlohy, pomáham mu obliecť aj zoblíkať sa. Keď nemôže ísť von, nejdem ani ja, hoci by som veľmi chcela, ale on by ostal sám. I keď je postihnutý, mám ho veľmi rada. Som rada, že ho mám. Robím s ním domáce úlohy, lebo chodíme spolu do jedného ročníka. Viem, že ma má aj on veľmi rád.

Lenka Janovcová - 2. ročník

Ako pomáham doma mame

Moja mamina vstáva skoro ráno do roboty, o piatej. My so sestrou, keď prideme zo školy domov, tak mamine poriadime v kuchyni aj v obývačke. V detskej vysávame, postielame, utierame prach, riadime poličky. A mamička nás za to ľúbi.

Miška Kajúchová - 1. ročník

Na ulici

Na ulici som stretla starú

tetu. Išla z nákupu a mala veľmi ťažké tašky. Zobrala som jej ich a doniesla domov. Veľmi sa mi za to poďakovala. A ja som bola šťastná, že som jej pomohla.

Monika Sviežená - 4. ročník

Znečistená príroda

Neďaleko nás tečie minerálny prameň. Chodia tam ľudia z našej dediny i z mesta. Niektorí ľudia sú však takí, že fľaše, ktoré nepotrebujú, zahadzujú do prírody. Keď som videla, že je príroda taká znečistená, išla som a vyčistila ju od papierov, fliaš. Doma som to zahodila do smetného koša. Keď som to povedala pani učiteľke, pochválila ma. Potom som išla i na druhý deň. Napísala som o tom aj do enviromentálnej výchovy. Išla som aj s kamarátkou do lesa. Videli sme, že je príroda pekná.

Veronika Belková - 3. ročník

Prázdniny, prázdniny prichádzajú....

Mária Grafová

Parafrazovaním známej pesničky o Vianociach si dovoľm pripomenúť pravidelný kolotoč tvrdej desaťmesačnej práce v škole a šťastných a veselých prázdnin. Šťastných a veselých najmä pre tých úspešnejších. Tým, ktorým sa na vysvedčení zaskveli aj pestrejšie známky, chvíľu potrvá kým pozabudnú, ale slniečko, voda a letné hry urýchlia tento proces. Ulice miest a dedín, či voľná príroda sa zaplnia bezstarostnými, prázdninujúcimi deťmi.

Milí žiaci, užite si prázdnin, oddýchnite si, načerpajte veľa pozitívnej energie. Nezabúdajte však popritom na vlastnú bezpečnosť, nepodceňujte nástrahy leta číhajúce najmä na frekventovaných cestách, či v blízkosti vodných hladín. Užívajte si slniečka, ale s mierou aby ste sa vyhli nepríjemnému spáleniu, prípadne úpalu. Ak vám počasie nebude priať, spomeňte si na dobrého priateľa - knihu - ktorá vás určite nesklame. No a rodičia budú určite potešení vašou pomocou.

Milí rodičia, je tu čas oddy-

chu, dovoleníek i keď hovoriť o sladkom ničnerobení na vidieku je dosť problematické. Napriek tomu si aj vy nájdite čas pre seba, svoje záľuby, lebo aj vy potrebujete obnoviť svoju energiu a načerpať nové sily aby ste mohli zvládnuť svoje pracovné aj rodičovské povinnosti.

Prajem vám všetkým, aby tieto prázdniny boli vašimi najkrajšími, aby ste získali veľa nových zážitkov a veľa nových priateľov. Dovidenia v septembri!

Deň matiek

Taká obyčajná nedeľa.

Ráno do kostola, uvariť sviatočný obed a možno nejaká rodinná návšteva. Nie. Táto nedeľa, 13. mája, taká nebola. Bola výnimočná tým, že patrila MATKÁM. Bola to nedeľa, keď sme sa snažili byť milší, pozornejší k tým, ktoré nám dali to najdrahšie - život.

Tento sviatok je v našich kalendároch zaznamenaný len niekoľko rokov, ale rýchlo sa udomácnil. Nieкто si spomenul na svoju mamku kytičkou kvetov, možno krásnou kyticou, bonboniérkou, či milým darčekom.

Ani deti našej školy nechceli nechať svoje mamky bez darčeka. Pripravovali ich už dva týždne dopredu. Usilovne piekli a zdobili medovníkové srdiečka, učili sa básničky, pesničky, nacvičovali kotúle a stojky. Tridsať minút po pätnástej hodine sa predviedli v plnej paráde. Prišli mladé mamky, ale aj tie, ktoré svoje ratolesti odkolísali už dávnejšie. S úsmevom na tvári, hrdé na svojich najmilších, sledovali kultúrny program. Pri záverečnej piesni sa v nie jednom oku zaligotala slzička. Bola to slza radosti a šťastia.

A na záver mi dovoľte len jedno úprimné ĎAKUJEME. Ďakujeme za lásku a teplo maminých dlaní...

Jana Džuková

Ekohliadky

Elena Vlniešková

Komu sa nezachveje srdce pri pohľade na deti? Kŕdeľ, ktorý s džavotom opúšťa brány školy. Za nimi kráča učiteľ. Už dávno sa neteší tej úcte ako kedysi, žiaľ! A predsa je jeho povolanie viac poslaním ako obyčajnou prácou. Učí deti. Zasväčuje ich do tajov udalostí. Vedie po ceste poznania, všimajú si prírodu. Ovplyvňuje celú osobnosť. Na výchovu vplýva veľa faktorov. Snaží sa vychovávať slušných ľudí - ľudí, ktorí odmietnu drogu, ľudí ktorí budú vedieť zdravo žiť, ktorí budú zodpovední ku svojmu životnému prostrediu. Učí rozvíjať pozitívne hodnoty a postoje, viesť ich k priamej účasti na zveľaďovaní životného prostredia. Zaoberať sa ochranou prírody. Vychováva ich k tomu, aby túto ochranu

robili z presvedčenia, aby jej zdroje slúžili aj budúcim generáciám.

Z tohto dôvodu boli zo žiakov 3. - 4. ročníka vytvorené EKO hliadky, ktoré majú za úlohu všimáť si našu miestnu prírodu, jej poškodzovanie, znečisťovanie, vyhľadávanie divokých skládok. O tom, že to vzali vážne svedčia ich príspevky. Vedzte, že všetci znečisťovatelia sú pod drobnohľadom našich MravčEKOVcov. Poznajú mená áut, majitelia ktorých vyvážajú odpad do našej krásnej prírody. Neodsudzujte ich za to! Buďte im vďační za to, že to robia z presvedčenia, že nechcú, aby naša dedina a jej krásne okolie bolo zahádzané odpadkami, ktoré sa často dajú spáliť, odnieť do zberu, alebo odpadového kontajnera. Buďte im v ich úsilí nápomocní. ■

Niekoľko postrehov našich ekohliadok

Na prechádzkach sme videli, že ľudia nemajú radi prírodu. Nevedia ju chrániť. Rozhadzujú odpadky, nepotrebné veci z domácnosti končia pri potokoch a lesoch. Našli sme veľa takých divokých skládok.

Prvá skládka: čižmy, bandasky od benzínu, igelit, plechovice, pokazené mäso, pokazená metla, hračka, rozbité fľaše, nepotrebné veci z domácnosti, umelohmotné fľaše, koberec, drôty, pneumatiky, handry, vrecia....

O mesiac na nej pribudol pokazený televízor, rádio, veľmi veľa papierov, rúry, hrnce, nebezpečné drôty.

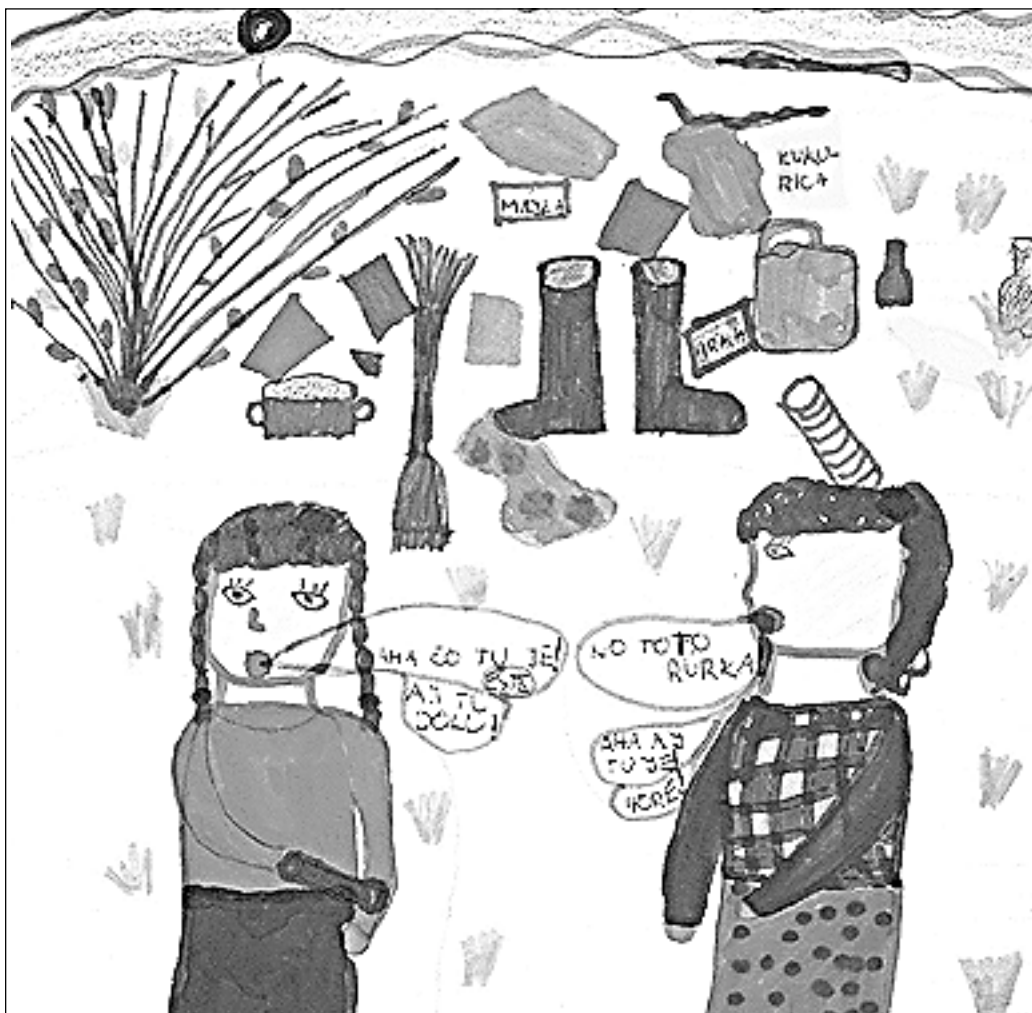
Druhá skládka: sáčky, igelity, umelá hmota, drôty, plechovky, textil, vreckovky, alobal, umelé fľaše, pneumatiky, alobal...

A tak by sme mohli ešte chvíľu pokračovať.

Zbierka

Po dohode s poslancami Obecného zastupiteľstva, členmi Rady školy a rodičmi sme sa na vás, milí občania, obrátili s prosbou o finančnú výpomoc pri realizácii rekonštrukcie kanalizačnej prípojky školy. Vaša reakcia bola opäť fantastická. Napriek "vysokému" dátumu sa takmer v každej rodine našli korunky do spoločnej kasy. Podarilo sa vyzbierať 30 400 Sk. Je to krásne číslo, ktoré sa rovná približne polovičke potrebnej sumy. Veríme preto, že keď na vaše dvere zaklopeme ešte raz, prijmete nás s pochopením. **Ďakujeme.**

Mária Grafová

Dôjde k renesancii Červeného kríža?

Edita Haluzová

Slovenský Červený kríž patril k prvým organizáciám, ktoré na Slovensku začali šíriť ľudskú myšlienku dobrovoľníctva. Preto veľmi uvítal skutočnosť, že dňa 28. novembra 1997 prijalo valné zhromaždenie OSN rezolúciu, ktorou vyhlásilo rok 2001 za Medzinárodný rok dobrovoľníkov.

Štúdie a poznatky hovoria o veľkom poklese dobrovoľníkov v našej republike. Kým v roku 1989 bolo na Slovensku vyše päťstotisíc členov SČK, dnes ich je niečo cez stopäťdesiat tisíc. Pred jedenástimi rokmi sme hovorili o takmer sto tisíc dobrovoľníkoch, v súčasnosti narátame okolo 2 000 dobrovoľníkov. SČK má vo svojich princípoch dobrovoľníctvo ako jednu z najdôležitejších a najvýznamnejších úloh. Musí sa však pridržiavať svojho zákona, ktorý mu stanovuje jeho najdôležitejšie ciele v časoch ohrozenia, vojny, ale tiež v mierových podmienkach. V SČK prevláda medzi členmi starnúca generácia, ktorá od nás sama vyžaduje väčšiu pozornosť. Na dobrovoľníctvo bezpochyby značne vplyva i to, že pre dobrovoľnícku prácu nám chýba znalosť problematiky najzraniteľnejších skupín obyvateľstva našich obcí a miest, konkrétne projekty pomoci, ktoré by bolo možné realizovať už v samotných našich miestnych spolkoch SČK, ktorých máme vyše 2 000. Funkcionári MS SČK, najlepšie poznajú ľudí a mali by teda vedieť o ich potrebách, mali by stáť na čele dobrovoľníckej práce, ktorá je značne rozmanitá, ale veľmi potrebná. (článok prevzatý z marcových Zvestí Červeného kríža)

Dňa 21.4.2001 som sa zúčastnila Územného snemu SČK v Liptovskom Mikuláši. Okrem

správy o činnosti územných spolkov za uplynulé obdobie a správy Kontrolnej a revíznej rady sa volila výkonná rada SČK Územného spolku Liptov so sídlom v Liptovskom Mikuláši.

Vtedy som sa zamyslela nad vyššie uvedeným článkom MUDr. Františka Mrázika I. viceprezidenta SČK a rozhodla som sa tento článok motivovať týmto smerom. Nie je to tak dávno, čo v našej obci perfektne fungoval Zväz žien a aj SČK. Schádzali sme sa na rôznych podujatiach - aj na brigádach, keď bolo treba, vedeli sme o všetkom, čo sa v obci deje, komu treba pomôcť. Mali sme k sebe bližšie, nebol to len obligátny pozdrav na ulici, alebo pár slov na zastávke autobusu, či v obchode. Viem, že každá žena má svoju domácnosť a každodenné povinnosti. Ale aj to, že veľa je nás nezamestnaných, čo práve neprispieva pozitívne na psychiku a veľa je aj dievčat, ktoré vyšli zo školy a potľkajú sa bez práce a bez cieľa, často nie v práve najvhodnejšej spoločnosti. Preto apelujem na vás všetkých, ktorí by ste mali záujem zapojiť sa do práce v Červenom kríži - vek neobmedzený, prihláste sa buď na Obecnom úrade u pani Mirky Kačaljakovej, alebo sa spojte so mnou, s Editou Haluzovou - Hulekovou. Ak sa nájde aspoň 15 dobrovoľníkov, zvoláme ustanovujúcu schôdzu a zvolíme si nový výbor.

Aby ste vedeli o aké aktivity sa v ČK jedná, prikladám výňatok z "PROGRAMU činnosti v zmysle Stratégie 2010 - Zlepšiť život zraniteľných ľudí mobilizovaním sily ľudskosti."

Zameranie činnosti nášho územného spolku v budúcom období je rozvíjať pôsobenie na základe skutočnej situácie,

zistenej štatisticky, presnou informáciou a poznatkami z praxe i signalizáciou z terénu našimi členmi a funkcionármi, berúc do úvahy možnosť ďalšieho vývoja a možností zložitých životných situácií ľudí - zraniteľných skupín ľudí ako sú:

a) deti a mládež:

- pôsobenie vo voľnom čase, krúžky prvej pomoci, zdravotná výchova - ochrana zdravia - negatívne javy, toxikománia, AIDS, rekondičné pobyty, zdravotne postihnuté deti, siroty, týrané deti, deti v detských domovoch, útulkoch, deti z neúplných rodín

b) rodiny s deťmi:

- ohrozenie výchovy detí, sociálno-ekonomické problémy, rozvodovosť, hazardné hry, alkoholizmus, zdravotné problémy, kriminalita,

c) matky s deťmi:

- sociálno-ekonomické problémy, týrané matky

d) starí ľudia:

- dôchodcovia - vyrovnanie s odchodom do dôchodku, ekonomické zabezpečenie, uplatnenie sa a spolunažívanie v rodine s viac generáciami - chorí, odkázaní na pomoc iných - zabezpečenie základnej opatery v rodine, sociálnom zariadení a inými subjektami opatrovateľskej služby, poradenská činnosť

e) vodiči motorových vozidiel, pracovníci na rizikových pracoviskách:

- ochrana zdravia a života, výučba poskytovania prvej pomoci

f) nezamestnaní:

- poradenstvo, sociálna výpomoc, rekvalifikačné kurzy

g) bezdomovci:

- psychické, finančné a sociálne problémy, zdravotná výchova, sociálna výpomoc

h) imigranti:

- základné zaopatrenie

i) národnostné menšiny:

- pomoc pri vytváraní dôstojných podmienok pre život, zdravotná osveta, rovnoprávne postavenie k národnostnej väčšine

j) väzni:

- pomoc pri dodržiavaní ľudských práv a dôstojnosti, podmienky v nápravných zariadeniach, kontakt s rodinami

k) postihnutí nešťastím, katastrofou:

- príprava na sebaobranu a vzájomnú pomoc, základné zaopatrenie

Naším cieľom je zlepšiť život zraniteľných ľudí

- zameranie na zlepšenie práce pri poskytovaní pomoci jednotlivým skupinám pri znižovaní zraniteľnosti a budovaní kapacity ľudí s diferencovaným prístupom
- predchádzanie utrpeniu pomáhajúc ľuďom pripraviť sa na situácie, ktoré môžu zvýšiť odolnosť voči zraniteľnosti alebo sa im celkom vyhnúť
- pomáhať ľuďom, ktorí trpia dramatickým postihnutím svojej zraniteľnosti kvôli náhlejšej katastrofe alebo kríze
- zameranie utrpenia znižovaním zraniteľnosti a zlepšením kapacity ľudí - odolnosti voči utrpeniu - ktorí trvalo žijú v situáciách, v ktorých je ohrozená ich sociálno-ekonomická bezpečnosť a ľudská dôstojnosť (skupiny zraniteľných ľudí - ako horeuvedené)

*A celkom na záver. V mojom minulom článku o cukrovke mi tlačiarenský škriatok urobil z diabetu prvého a druhého stupňa aj tretí stupeň. **Diabetes prvého stupňa** je závislá od pichania inzulínu. **Diabetes druhého stupňa** sa vyskytuje vo vyššom veku a nie je závislá na pichaní inzulínu.*

Víta vás Liptovská Štiavnica!

Ladislav Slanicay

Už viackrát som počul od známych z okolia, ktorí navštívili našu obec, že na jej začiatku máme pekné tabule s heraldickým znakom a nápisom: "Víta vás obec Liptovská Štiavnica".

Je vo všeobecnosti zaužívané, že keď čakáme v rodine, alebo v domácnosti návštevu, snažíme sa - aj keď máme doma poriadok, tento v záujme celkového dojmu, ešte vylepšiť.

A vieme my Štiavničania, kedy k nám do našej obce zavíta návšteva? Vieme kedy príde nečakaný hosť, ktorý nás bude podľa poriadku, či skôr neporiadku, ktorý sa v našej obci na niektorých miestach stal samozrejmosťou, posudzovať? Skutočne! Na niektorých miestach, ktoré, ako sa povie, sú každému "na očiach" to vyzerá

tak, ako by sme sa chceli prezentovať neporiadkom a tento udržiavali v tokom stave, aby žiadnemu návštevníkovi neunikol pozornosť. My domáci sme už na tieto miesta zvykli, ale to neznamená, že s tým súhlasíme, ba naopak, myslíme si, že je potrebné na ne upozorniť a dožadovať sa zmeny a nápravy.

Spomínam si na časy z pred 50-tich rokov a možno aj viac, keď jeden z vtedajších p. učiteľov zložil a naučil nás pieseň: "Naša Liptovská pekná Štiavnica". Ako deti, školáci, ale i staršia mládež sme si ju často pospevovali. A prečo? Predovšetkým preto, že slová tejto piesne boli chválou na prostredie, v ktorom sme žili a vyrastali. Boli sme na náš kraj, na našu Štiavnicu hrdí, bola nám milá taká, aká vtedy bola.

Tá dnešná Štiavnica je však oveľa krajšia a mohla by byť ešte krajšia, keby sa starostlivosť o čistotu a poriadok, stala stredobodom záujmu nás všetkých. Predovšetkým Štiavničania, lebo hlavne o nás je reč! Prepáčte vy všetci, ktorých sa to netýka! Našťastie je ich zdrvivá väčšina.

Tá dnešná Liptovská Štiavnica sa s tou, v piesni ospevovanou, skutočne nedá porovnať. Od tých čias sa u nás veľa zmenilo a zmenilo k lepšiemu. Niekdajšiu kamenistú, vozovú cestu cez obec nahradila asfaltová bezprašná komunikácia, aj keď teraz, v súčasnom období, veľa utrpela realizovaním výstavby kanalizácie. Máme moderné výbojkové pouličné osvetlenie, rozhlas, nové športové ihrisko, školu, kultúrny dom, obec je napojená na kanalizačnú sieť, máme nový dom smútku, nový kostol. Je toho skutočne dosť, je toho veľa, čím sa Štiavnica môže prezentovať, čo Štiavničania ctí za vynaložené úsilie, ale aj za trpezlivosť a porozumenie pri realizácii týchto stavieb. Všetky spomenuté akcie Štiavničania realizovali s jediným cieľom: Urobiť našu Štiavnicu krajšiu a príjemnejšiu pre všetkých, ktorí tu žijeme, ale aj pre tých, ktorí prejavujú záujem stať sa Štiavničania.

Ale! ... Vzhľad našej Štiavnice má aj tienisté stránky. Nevieime vždy a všade privítať návštevníka čistotou a poriadkom! Tých miest, ktoré by mali zo Štiavnice zmiznúť je niekoľko a je len na nás, kedy sa ich dokážeme zbaviť. Ktoré sú to? Napr. miestny cintorín.

Miesto, kde chodievame a s vďakou spomíname na našich najbližších. Viacerí z nás

však úctu k tým, čo tu odpočívajú prejavujú tak, že očistia hroby a kahance, ich zbytky, či už sú to plechy, plasty alebo sklo, "schovávajú" za vedľajší pomník. V lepšom prípade takýto odpad skončí pod najbližším plotom! To nevieme, kde patrí odpad na cintoríne? A ďalej! Priestory pred pohostinstvom a predajňou potravín. To nie je vizitka vedúcich týchto zariadení. To čo tam denne vidíme je dôsledok nášho správania nás konzumentov. Spotrebiteľ otvorí fľašu s pivom a plechový uzáver automaticky odhodí! Fajčiari, dofajčí poslednú cigaretu a prázdnu krabičku odhodí. Prázdna fľaša je "k ničomu", v lepšom prípade skončí pod lavičkou. Podobne poháre. A nie len porozbierané. Celé! Pre spotrebiteľa, ktorý sa občerstvil zlatistým mokom sú už nezaujímavé, lebo sú prázdne. Mamička kúpi v obchode svojej ratolesti cukríček alebo dobošku. Starostlivo jej to rozbalí, a potom už menej starostlivo dbá o výchovu svojho dieťaťa, obal odhodí! A podobných prípadov by sme mohli uviesť až - až! Odhodíť zbytok nedofajčenej cigarety, to je predsa vec samozrejma. O to nám práve ide. Ide nám o to, aby správanie sa, ktoré nás necť a nereprezentuje, aby sme toto správanie, na ktoré sme si zvykli, prehodnotili, zamysleli sa nad našim konaním a podľa toho sa chovali.

Tie tabule pred našou Štiavnicou "Víta vás Liptovská Štiavnica", budeme potom môcť aspoň pomyslene doplniť, že návštevníkov vítame aj čistotou a poriadkom našej obce tak, ako sa na hostiteľa patrí.

Šport v obci

Vladimír Tholt

Športové tradície obce Liptovskej Štiavnice siahajú ďaleko do minulosti. Futbal, volejbal, šachy, stolný tenis. Tieto odvetvia mali v obci dlhodobú tradíciu a športovci sa umiestnili v krajských preboch na popredných miestach (volejbal, šach). No vystriedali sa generácie, záujem postupne upadal a dnes našu obec reprezentuje iba futbal. V obci máme 3 družstvá: seniory, dorast a žiaci. Všetci nás úspešne reprezentujú v okresnej súťaži a v tabuľke sa umiestnili: dorast na 5. mieste, dorast na 2. mieste a žiaci na 1. mieste

V súčasnej dobe prebieha pri futbalovom ihrisku výstavba nových šatní a sociálneho zariadenia pre futbalistov. Všetky práce sa prevádzajú svojpomocne. Finančne prispela obec

a niektorí sponzori na nákup materiálu. Ako hrubá stavba sa použil vyradený "barák" z SCP a. s. Ružomberok, ktorý sa upravil zvnútra (sprchy, električka, podlahy) ako aj zvonku (obklady).

V súčasnosti je pred dokončením a chceli by sme, aby od jesene slúžil svojmu účelu. Za práce, ktoré boli na tejto stavbe odvedené treba poďakovať hráčom, funkcionárom TJ, ako aj fanúšikom, ktorí bezplatne odpracovali mnoho brigádnicových hodín. Stavbu bolo potrebné realizovať, nakoľko doterajšie šatne (unimobunky) po 20-tich rokoch používania sa už rozpadajú. Nové šatne taktiež prispievajú k skultúrneho prostredia na futbalovom ihrisku, čo tiež prispieje k reprezentácii obce Liptovská Štiavnica.

Cvič si postreh.

Nájdí päť rozdielov.

Ján Vulpíny

Osemsmerovka

V osemsmerovke je ukryté:

"Redakčná rada ... " (pokračovanie v osemsmerovke)

A	V	O	Á	E	I	N	E	Č	D	E	V	S	Y	V	M	P
L	M	O	D	R	A	R	E	M	E	S	L	O	Á	R	P	A
Y	R	N	E	M	D	N	A	E	K	K	Č	N	N	O	Á	V
B	C	J	A	E	E	A	I	I	P	L	O	T	S	O	K	I
O	Y	Č	R	T	R	N	A	V	A	K	Í	L	J	I	Í	E
K	K	L	Í	T	A	E	A	E	O	T	A	L	E	N	T	T
A	L	M	I	S	R	S	A	N	D	N	A	N	É	S	S	O
L	U	N	E	N	L	S	U	M	E	C	A	N	I	D	O	R
T	S	V	I	Ň	A	O	A	C	I	N	L	A	I	D	M	O

kobyla, bylina, Nitra, poslanec, remeslo, koleso, rodina, novina, Trnava, vietor, vysvedčenie, mačka, odmena, dialnica, číslo, cyklus, neviem, mostík, Modra, vánok, Satan, sviňa, sito, talent, sumec, kostol

Dušan Dírer

Riešenia z čísla 1/2001:

Tajnička: Sviežená skala, Vrátna skala, Lúčny hrieb.

Rébusy: 1. závej, 2. zázrak, 3. prístav, 4. Nataša, 5. tanier, 6. dodávka

Výhercovia:

Tajnička: Prišli 3 riešenia, 3 správne. **100 Sk** získava: Jozef Tkáčik, Liptovská Štiavnica; Vladimír Kačaliak, Liptovská Štiavnica

Rébusy: Neprišlo žiadne riešenie.

Riešenie postrehu a osemsmerovku odovzdávajú v kancelárii Obecného úradu. Dvoch vylosovaných riešiteľov odmeníme sumou 100 Sk za osemsmerovku a dvoch vylosovaných riešiteľov sumou 50 Sk za vyriešenie postrehu.

ŠTIAVNICKÉ TO I TO vydáva obec Liptovská Štiavnica maximálne 6 krát do roka. Šéfredaktor: RNDr. Dušan Dírer. Zástupca šéfredaktora a DTP: Michal Ondrejka.

Redakčná rada: Mária Grafová, Edita Haluzová, Katarína Kačalková, Dušan Lauko, Ladislav Slanicay, Elena Vlniešková, Ján Vulpíny. Povolené OÚ Ružomberok pod regist. č. OÚ 1/1999. Akékoľvek rozmnožovanie textu, fotografií, grafiky vrátane údajov v elektronickej podobe len s predchádzajúcim písomným súhlasom vydavateľa. Redakcia si vyhradzuje právo na úpravu a uverejnenie článkov.

Zázrak medicíny a technológie - alebo horor na pokračovanie

Ján Belko

Dnes už nikto nespochybňuje, že záujmom Slovenska je dostať sa do veľkého Európskeho spoločenstva akým je Európska únia. Cesta k tomuto začleneniu sa nám otvorila po novembrovej revolúcii. No pokiaľ pred desiatimi rokmi bolo ťažko pozerat' sa človeku žijúcemu vo východnom bloku na západ kriticky, dnes sa už mnohí zamýšľajú nad udalosťami, ktoré otriasajú celou západnou Európou. Alebo žeby neotriasali? Schválenie eutanázie v Holandsku, legalizácia potratov na viacerých miestach, registrované partnerstvo, legalizácia mäkkých drog, manipulácia s ľudskými embryami. Nie je toho s čím sa má dnes už celá Európa vyrovnávať až priveľa. Rýchle škrty a populistické vyhlásenia naoko ochraňujúce "práva" jednotlivcov... Ľudia, kam to ideme? Človek moderný sa zvykne pozerat' na veci z pohľadu ekonomickej výhodnosti. Krátkodobu sú horevedené problémy väčšinou naozaj ekonomicky výhodné. Keď však uvažujeme s výhľadom do budúcnosti tak mnohých z nás sa zmocní strach. Najnovšie problémy s chorobou šialených kráv, či slintačkou a krívačkou dokázali, že môžu položiť na kolena aj také mocnosti ako sú Veľká Británia či Nemecko. A ako sa na toto pozeráme my hrdí Slováci, ktorí raz budeme stáť po boku Talianov, Francúzov, Nemcov...

Veľké polemiky človeku dneška prináša otázka klonovania. Je to téma, kde je toľko názorov, koľko je odborníkov.

Popularita, ktorú si získala klonovaná ovca Dolly, snáď najpopulárnejšia ovca na svete, dnes akoby zanikala pri pomyslení na možné klonovanie ľudských embryí na "účely zdravotníctva". Pápež Ján Pavol II sa jasne postavil na stranu života. Nedávno v Británii

schválili klonovanie ľudských embryí za účelmi výskumu. Je to dosť závažujúce, že je schválený projekt, v ktorom zahynie toľko ľudských životov, vyhodенých do odpadkových košov ako nepotrebný "biologický materiál". Ak si dnes myslíme, že toto nie je náš problém veľmi sa mýlime. Hoci Európska únia je o ekonomike a silnom trhu, je hlavne o hodnotách. Budeme si my hrdí Slováci vedieť zachovať to naše "dedičstvo otcov" na ktoré sa tak dlho odvolávame. Ako však ukazujú dejinné skúsenosti, keď sa človek pustí proti životu, ďaleko nedôjde.

Nasledujúce riadky chcú byť

akýmsi ozrejením skutočností týkajúcich sa práve otázky klonovania buniek a organizmov. Odpovedať bude MUDr. Jozef Glasa CSc., odborný asistent Slovenskej postgraduálnej akadémie medicíny, lekár so špecializáciou v internej medicíne, klinickej farmakológii a hepa-

tológií, zakladajúca osobnosť odboru medicínskej etiky a bioetiky na Slovensku, vedúci redaktor časopisu "Medicínska etika & bioetika"

Pán doktor, hladinu verejnej mienky nielen v západných krajinách pred nedávnym opät' rozvírila otázka klonovania človeka. O čo tu vlastne išlo?

Nuž, problém klonovania človeka zaujímal donedávna skôr autorov vedecko-fantastickej literatúry, keď uvažovali o tom, kam môže vedecko-technický a technologický pokrok za istých okolností zaviesť ľudstvo a človeka

v budúcich tisícročiach. Uvažovali o civilizácii, ktorá pri úžasnej technickej a technologickovej vyspelosti mala skôr neľudské, až hrôzostrašné črty. Niektoré z nich priamo súviseli s jej totalitaristickým charakterom, degeneráciou medziľudských vzťahov, násilím a mani-

puláciou človeka v masovom meradle.

Problém sa však dostal do nového svetla po prvom úspešnom klonovaní cicavca - slávnej ovce Dolly. Novinárom a foto-reportérom ju predviedli v roku 1997. Stala sa pravdepodobne najslávnejšou ovcou v doterajšej histórii ovčieho plemena a stredobodom záujmu médií aj výskumníkov. Okrem toho, že obrátila na ruby niektoré prírodovedecké "dogmy", jej existencia vyvolala úvahy, ba zdesenie, vyplávajúce z možnosti uplatnenia rovnakej alebo podobnej technológie pri klonovaní človeka. To bol skutočne

Pokr. na str. 2 Príloha - Klonovanie

Pokr. zo str. 1 Príloha - Klonovanie
veľký rozruch v roku 1997. Zareagovali mnohé svetové autority, medzinárodné organizácie a inštitúcie. Celý kultúrny svet - až na niekoľko extravagantných jednotlivcov a neseeriózných organizácií - možnosť klonovania človeka rozhodne odsúdil.

Lenže Vy asi myslíte na rozruch z konca augusta a začiatku septembra roku 2000, ktorý odštartoval minister zdravotníctva Veľkej Británie a správa jeho komisie o tzv. terapeutickom klonovaní človeka...

Áno, v čom spočívala novosť problému a prečo vznikli opäť také búrlivé reakcie?

Skôr než odpoviem na Vašu otázku, azda by bolo dobre zopakovať si, o čo vlastne ide pri "normálnom" klonovaní človeka. Podotýkam, že zatiaľ ide len o hypotetickú možnosť, ktorú, ako som už povedal, nikto seriózne dnes nepokladá ani za normálnu, ani za morálne či eticky prípustnú a "možnú". Definícia hovorí, že tu ide o "vytvorenie človeka genetickej identity (zhodného) s iným človekom, či už živým alebo mŕtvym. Človek genetickej identity s iným človekom má s ním zhodný súbor génov v jadre každej bunky."

Zjednodušená predstava o možnom postupe je táto: vezme sa jadro somatickej bunky (V ľudskom organizme sú somatické (telové) bunky s kompletnou genetickou informáciou 46-tich chromozómov a pohlavné bunky (buď vajíčka alebo spermie) s polovičným počtom chromozómov, ktoré sú určené na splynutie a následný vývin človeka) človeka, ktorého by sme chceli klonovať a preniesť do neoplozeného ľudského vajíčka, ktorého jadro

sme predtým odstránili. Určitým impulzom (mechanickým, elektrickým, chemickým...) sa vajíčko s novým, jadrom podnieti k deleniu. Nové jadro obsahuje kompletnú sadu chromozómov človeka, ktorého klonujeme. Takéto vajíčko preto do istej miery pripomína zygotu: prvú bunku nového človeka, ktorej jadro však vzniklo po oplodnení splynutím jadra vajíčka a jadra mužskej pohlavnej bunky - spermie. Deliacia sa zygota predstavuje už zárodok (embryo) nového človeka. Ak sa vo vhodnom čase dostane do primerane pripraveného prostredia ľudskej maternice, môže sa v sliznici maternice uhniezdiť - a približne o 9 mesiacov sa narodiť ako riadny člen ľudskej rodiny, či už ako chlapec alebo dievčatko.

Pri takomto klonovaní má klon, čiže človek, ktorý vznikol procesom klonovania, svoju genetickú identitu takmer zhodnú s iným človekom - darcom bunkového jadra, t. j. človekom, ktorého sme klonovali. Majú sa k sebe ako jednovajcové dvojčatá, ktoré však delí časový posun - zhodný s vekom človeka, ktorý bol klonovaný. Genetickými rodičmi oboch "súrodencov" sú rodičia klonovaného človeka (darcu jadra somatickej bunky). Poslaním tohto tzv. Reproductívneho klonovania je vytvorenie nového ľudského jedinca, t. j. ľudské rozmnožovanie (reprodukcia).

Pri tzv. terapeutickom klonovaní akoby nejde o nového človeka, ale o tzv. kmeňové bunky. **Prečo "akoby" a čo sú to kmeňové bunky?**

Hovorím "akoby", pretože i pri tzv. terapeutickom klonovaní ide o vytvorenie riadnych ľudských zárodokov (embryí). Jediný rozdiel je v tom, že pri "terapeutickom klonovaní" sa zaručuje, že žiaden takto vytvo-

rený ľudský zárodok sa "nepoužije" na reprodukciu, t. j., že sa nepripustí jeho vývoj nad istú dohodnutú vývojovú časovú hranicu (navrhuje sa obdobie niekde medzi 10.-14. dňom vývoja zárodka). Zárodok sa miesto toho vo "vhodnom čase" rozbije na jednotlivé bunky, ktoré majú - vzhľadom na raný charakter vývoja zárodka (a svojej diferenciácie) - vlastnosti tzv. kmeňových buniek. Sú schopné diferencovať sa v podstate na akýkoľvek bunkový typ a dať vznik ktorémukoľvek tkanivu ľudského organizmu. Tieto bunky sa v malom množstve nachádzajú aj u dospelého človeka (podieľajú sa na regenerácii niektorých tkanív a krvných buniek - krviniek).

Pokiaľ by k rozdeleniu zárodka prišlo v dostatočne ranom štádiu vývoja, potom by z každej jednotlivéj bunky vznikol samostatný nový zárodok (embryo). Išlo by vlastne o ďalší spôsob "reproductívneho" klonovania.

Kde sa ale vzal termín "terapeutické klonovanie"?

Idie vlastne o určitý terminologický podvod. Má sa vytvoriť dojem, že tu ide o zmysluplné využitie zárodokov na terapeutické (liečebné) účely a tým ospravedlniť ich úmyselné vytváranie a následnú likvidáciu, resp. rozdelenie (rozbitie) za účelom získania kmeňových buniek.

Skutočné liečebné využitie kmeňových buniek je zatiaľ skôr v teoretickej polohe. Predpokladá sa, že tkanivá, ktoré by vznikli riadenou diferenciáciou a vývojom kmeňových buniek, by bolo možné použiť na transplantáciu u človeka, ktorého bunky boli použité na klonovanie. Azda najbližšie k praktickej realizácii liečebného postupu, založeného na využití získaných kmeňových

buniek, by mohla byť transplantácia kmeňových buniek kostnej drene u pacientov s leukémiami (nádorové bujnenie vychádzajúce z rôznych typov krvných buniek - krviniek).

Ako sa vyjadrili k otázke klonovania "zodpovední"?

K problému "reproductívneho klonovania človeka" sa vyjadrili mnohé svetové inštitúcie, organizácie i osobnosti ešte v súvislosti s kauzou ovce Dolly v roku 1997. Americký prezident Bill Clinton okamžite zmrazil akékoľvek financovanie výskumu, ktorý by mohol viesť ku klonovaniu človeka, z verejných prostriedkov USA. Medzi najvýznamnejšie stanoviská patria "Protokol o zákaze klonovania človeka" k tzv. Bioetickej konvencii Rady Európy (prijatý v roku 1997, Slovenská republika patrila medzi prvé štáty, ktoré protokol ratifikovali) a dokument Pápežskej akadémie Pro Vita - "Úvahy o klonovaní" (oba boli uverejnené v časopise Medicínska etika & Bioetika).

Čo nás čaká najbližšie?

Oblasť, ktorú sme v našom rozhovore len trochu načrtli, je veľmi bohatá na mnohé zaujímavosti, aj na závažné biologické, medicínske a etické problémy. Zaznamenáva búrlivý rozvoj, s aplikáciami v mnohých sférach života i práce moderného človeka. Etické stanoviská a argumenty sa postupne stávajú podkladom novej legislatívy, ktorá bude veľmi konkrétne zasahovať do životov jednotlivcov i rodín v krajinách zjednocujúcej sa Európy i sveta.

Niektoré časti príspevku prevzaté z časopisu Áno3-4/2000 s predchádzajúcim súhlasom autora.

